

Zánik závazku

Odkaz § 544 odst. 2 obch. zák. na § 548 odst. 2 obch. zák. se týká způsobu vypořádání (rozsahu úhrady) a není tedy vázán na předpoklad odstoupení od smlouvy. Za podmínek stanovených v § 544 odst. 2 obch. zák. náleží zhotoviteli cena, na kterou má nárok na základě smlouvy s tím, že od této ceny se však odečte to, co zhotovitel ušetřil neprovedením díla v plném rozsahu. Úhradu ceny věcí, které zhotovitel účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci, může zhotovitel požadovat, pokud cena těchto věcí není zahrnuta v nároku zhotovitele podle § 548 odst. 2 obch. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 5330/2017, ze dne 26.3.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně LINEA HOME s.r.o., se sídlem v P., zastoupené JUDr. Z.P., advokátem se sídlem v R., proti žalovanému M. V., zastoupenému JUDr. L.Č., advokátem se sídlem v K.V., o zaplacení 3 232 541,40 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu Plzeň - jih pod sp. zn. 4 C 717/2009, o dovolání žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 7. 2017, č. j. 25 Co 114/2017-528, tak, že usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 25. 7. 2017, č. j. 25 Co 114/2017-528, v prvním bodu výroku, jímž byl zrušen rozsudek Okresního soudu Plzeň - jih ze dne 8. 2. 2017, č. j. 4 C 717/2009-503, v prvním, třetím, čtvrtém a pátém výroku, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení, a rozsudek Okresního soudu Plzeň - jih ze dne 8. 2. 2017, č. j. 4 C 717/2009-503, v prvním, třetím, čtvrtém a pátém výroku, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Podle obsahu spisu se žalobkyně domáhala podanou žalobou (po připuštění její změny) zaplacení částky 3 232 541,40 Kč jako doplatku ceny díla spočívajícího ve výstavbě rodinného domu pro žalovaného, a to včetně úhrady subdodávek a stavebních komponentů, jejichž výrobu nesla ve vlastní režii.

Okresní soud Plzeň - jih rozsudkem (v pořadí prvním ve věci) ze dne 26. 1. 2011, č. j. 4 C 717/2009-216, zamítl žalobu a rozhodl o nákladech řízení.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 27. 9. 2012, č. j. 25 Co 316/2011-264, zrušil rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně o uzavření smlouvy o dílo mezi účastníky podle § 536 a násl. zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (účinného do 31. 12. 2013 - dále jen „obch. zák.“) a rovněž tak jeho posouzení, že k zániku závazku ze smlouvy o dílo nedošlo tvrzeným odstoupením žalobkyně, nýbrž pro nemožnost plnění, která nastala v důsledku dokončení díla jiným subjektem, jehož si žalovaný zajistil po několikaměsíčním prodlení žalobkyně. Soudy obou stupňů neshledaly důvodnou argumentaci žalobkyně, že důvodem pozastavení prací bylo nezaplacení zálohových faktur ze strany žalovaného, neboť předmětné smluvní ujednání o placení ceny díla v zálohách je pro jeho neurčitost neplatné. Žalobkyně se nemůže dovolávat prodlení žalovaného nejen pro neurčitost ujednání o placení záloh, ale i s ohledem na skutečnost, že v době, kdy odstupovala od smlouvy, byla již několik měsíců v prodlení s plněním závazku. Z toho vyplývá i důvodnost uplatněného nároku žalovaného na smluvní pokutu za prodlení se zhotovením díla. Odvolací soud se však neztotožnil se závěry soudu prvního stupně stran vypořádání účastníků, které označil zčásti i za nepřezkoumatelné, když rozhodnutí soudu prvního stupně neobsahuje právní hodnocení soudem zvoleného způsobu výpočtu.

Podle odvolacího soudu je třeba pro vypořádání účastníků stanovit a zúčtovat finanční plnění, které poskytl žalovaný žalobkyni na plnění ze smlouvy o dílo, a peněžitou náhradu odpovídající hodnotě plnění, které žalovaný obdržel od žalobkyně a jež nemůže vrátit. Za situace, kdy vlastnické právo ke zhotovované věci nemá žalobkyně, její závazek ke zhotovení díla zanikl z důvodů, za něž odpovídá žalovaný a plnění poskytnuté žalobkyni nelze vzhledem k jeho povaze vrátit nebo předat zhotoviteli, uložil soudu prvního stupně stanovit výši vypořádání účastníků ze zaniklého závazku ve smyslu § 544 odst. 2 obch. zák.

Soud prvního stupně poté, co vyzval strany k doplnění tvrzení a navržení důkazů k jejich prokázání a kdy doplnil dokazování posudkem znalce za účelem ocenění plnění poskytnutého žalobkyni žalovanému, rozsudkem (v pořadí druhým ve věci) ze dne 8. 2. 2017, č. j. 4 C 717/2009-503, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 2 790 679,78 Kč s příslušenstvím specifikovaným ve výroku rozhodnutí (výrok I.) a zamítl žalobu co do částky 441 861,62 Kč s příslušenstvím specifikovaným ve výroku rozhodnutí (výrok II.). Dále uložil žalovanému zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 366 921,20 Kč (výrok III.), rozhodl o vrácení částky 213 Kč žalobkyni z titulu přeplatku zálohy na náklady důkazu (výrok IV.) a uložil žalovanému zaplatit České republice 80 459 Kč na soudním poplatku (výrok V.).

Soud prvního stupně, s odkazem na přechodné ustanovení § 3028 odst. 3 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (účinného od 1. 1. 2014 - dále jen „o. z.“), vysvětlil, že právní vztah účastníků včetně jeho vypořádání je třeba posoudit podle obchodního zákoníku, a nikoli podle nového občanského zákoníku včetně v něm deklarovaných zásad soukromého práva, jak namítal žalovaný. Rekapituloval, že vztah ze smlouvy o dílo mezi účastníky zanikl ke dni 21. 2. 2008; tento zánik zavinił žalovaný, když nerespektoval příslušná ustanovení tehdy platného obchodního zákoníku a dílo nechal dokončit jiným zhotovitelem, aniž sám od smlouvy o dílo odstoupil. Žalovaný tak musí nést důsledky, jež sebou přináší vypořádání takto zaniklého vztahu účastníků, když vlastníkem zhotoveného díla se stal žalovaný a ten nemůže plnění vrátit. Proto je třeba, aby vrátil žalobkyni poskytnuté plnění v penězích, jehož výše převyšuje jím uhrazené zálohové faktury ze smlouvy o dílo v celkové výši 4 624 402 Kč, která nebyla mezi stranami sporná. Podle zjištění soudu žalobkyně v řízení prokázala, že v souvislosti se stavbou domu pro žalovaného vynaložila celkem částku 8 082 672,83 Kč, kterou tvoří jí zaplacené subdodávky ve výši 6 511 233 Kč a plnění z její strany v celkové hodnotě 1 571 439,83 Kč. Po odečtení uhrazených záloh od žalovaného a jím deklarovaného nároku na smluvní pokutu ve výši 667 591 Kč za prodlení žalobkyně s realizací díla za dobu od 1. 7. 2007 do 21. 2. 2008 má žalobkyně nárok na úhradu částky 2 790 679,78 Kč. Soud prvního stupně proto v tomto rozsahu žalobě vyhověl a ve zbývající části ji zamítl.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Plzni ve výroku označeným usnesením zrušil rozsudek soudu prvního stupně v prvním, třetím, čtvrtém a pátém výroku a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (výrok pod bodem I.) a odmítl odvolání žalovaného proti rozsudku soudu prvního stupně v rozsahu jeho druhého výroku pro subjektivní nepřípustnost (výrok pod bodem II.).

Podle odvolacího soudu soud prvního stupně postupoval v intencích jeho pokynů a závěrů, pokud vyšel z úvahy o povinnosti vypořádat předmětný závazkový vztah podle § 544 odst. 2 obch. zák. Vytknout mu nelze ani pochybení, pokud ve věci ustanovil znalce k určení výše vypořádání. Odvolací soud však již nepřisvědčil způsobu, jakým soud prvního stupně zjišťoval hodnotu plnění poskytnutého žalobkyni, neboť jím zvolený postup nekoresponduje s obsahem cit. právní normy o rozsahu nároků zhotovitele při zániku závazku v průběhu provádění díla.

Odvolací soud dospěl k závěru, že v souzené věci, kdy šlo o případ zániku závazku uvedený v § 544 odst. 1 obch. zák. z důvodu, za něž odpovídá objednatel, má zhotovitel nárok pouze na úhradu ceny věci, které k provedení díla účelně opatřil a které se staly součástí zhotovované věci. Zhotoviteli tak

přísluší pouze nárok na náhradu ceny materiálu, který byl do stavby rodinného domu vložen. Odvolací soud dále vysvětlil, že způsobem upraveným v § 548 odst. 2 obch. zák. nelze z povahy věci postupovat při zániku závazku provést dílo v důsledku dodatečné nemožnosti plnění, neboť by šlo o nepřipustný rozšiřující výklad této právní normy, když tuto úpravu lze (jak jednoznačně vyplývá z jazykového vyjádření) aplikovat pouze při odstoupení zhotovitele od smlouvy.

Odvolací soud soudu prvního stupně vytkl, že v souladu s dikcí § 544 odst. 2 obch. zák. nepostupoval, jestliže namísto určení hodnoty účelně opatřených věcí zjišťoval veškeré náklady zhotovitele na výstavbu domu. Do nároku zhotovitele tak nelze zahrnout všechny faktury subdodavatelů, když je z jejich obsahu zřejmé, že jimi byl účtován nejen materiál, nýbrž i montáže a jiné práce, doprava a další poskytované služby. V tomto směru soud prvního stupně podle odvolacího soudu pochybil již při vymezení úkolu znalci, jestliže mu uložil stanovit krom ceny dřevěných panelů a ceny krovu (tj. ceny materiálu) i cenu jejich montáže a rovněž tak cenu montáže dřevěných schodů.

Vzhledem k tomu, že soud prvního stupně provedl vypořádání zaniklého závazku nesprávně, odvolací soud jeho rozsudek (vyjma druhého výroku) zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení s tím, aby se naznačeným způsobem zabýval určením výše plnění, které si strany poskytly.

Usnesení odvolacího soudu v rozsahu jeho prvního bodu výroku, jímž byl zrušen rozsudek soudu prvního stupně v prvním, třetím, čtvrtém a pátém výroku, a věc mu byla v tomto rozsahu vrácena k dalšímu řízení, napadla žalobkyně dovoláním. Jeho přípustnost opírá o § 237 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že otázka hmotného práva, kterou se odvolací soud zabýval, nebyla dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu jednoznačně vyřešena. Jako dovolací důvod ohlašuje nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud právně pochybil, jestliže jí podle § 544 odst. 2 obch. zák. přiznal pouze nárok na úhradu ceny věcí, které účelně opatřila k provedení díla a které se staly součástí zhotovované věci, ale nijak nezohlednil její náklady na dopravu, montáž, jakož i další náklady související s provedením díla. Podle jejího mínění nemá vyslovený právní názor odvolacího soudu v aplikované právní normě žádnou oporu. Vytýká mu, že se v napadeném rozhodnutí odchýlil od svého právního hodnocení věci v usnesení, jímž zrušil v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně, a tvrdí, že soud prvního stupně ve druhém rozsudku dospěl ke správným skutkovým a právním závěrům a rozhodl zcela v intencích vysloveného závazného právního názoru. Poukazuje na to, že předmětem díla byla výstavba rodinného domu na klíč. Žalobkyně tedy neměla přivést na stavební pozemek žalovaného pouze materiál, ale měla zbudovat rodinný dům, jehož stavba předpokládá i montáž, dopravu a další služby s tím související. Uvádí, že zaplatila subdodavatelům veškerý materiál a práce nutné k výstavbě rodinného domu, a pokud by tak neučinila, musel by je logicky uhradit žalovaný. Tímto způsobem vynaložila finanční prostředky jednoznačně ve prospěch žalovaného. Akcentuje, že každá jednotlivá činnost při výstavbě rodinného domu, který byl předmětem smlouvy o dílo, s sebou neodmyslitelně nese spojení materiálů a manipulace s nimi v podobě montáže, přičemž oprávněnost této úvahy vysvětluje například na procesu vzniku krovu, topení, omítky, vody, podlah, apod.

Dovolatelka zdůrazňuje, že za situace, kdy náklady spojené s dodaným materiálem nelze logicky oddělit od nákladů na montáž tak, aby z dodaného materiálu vznikl předmět díla - rodinný dům, má právo kumulativně uplatnit nároky vyplývající z § 544 odst. 2 i § 545 obch. zák. Pokud odvolací soud zcela opomněl § 545 obch. zák. aplikovat, je jeho právní posouzení nesprávné. Dovolatelka míní, že napadené rozhodnutí jí ve skutečnosti znemožňuje prokázat svůj nárok na peněžní vypořádání. Namítá, že by nebyla schopna zejména u subdodavatelských faktur vyselektovat výši nákladů za dodaný materiál a výši nákladů spojených s montáží a dopravou. Mimo to sám žalovaný celou řadu subdodávek se subdodavatelem osobně dojednával, byl informován o ceně materiálu i prací spojených s

montáží, s těmito souhlasil a rovněž v průběhu řízení žádnou ze subdodavatelských faktur nijak nerozporoval. Totéž platí podle dovolatelky i pro výpočet nákladů ze strany znalce.

Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud změnil napadené usnesení odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně v prvním, třetím, čtvrtém a pátém výroku potvrdí a dále rozhodne o nákladech odvolacího a dovolacího řízení.

Ve vyjádření k dovolání žalovaný opětovně soudům obou stupňů s odkazem na § 3030 o. z. vytýká, že postupovaly nesprávně, pokud posuzovaly předmětný právní vztah výlučně podle obchodního zákoníku, aniž aplikovaly základní zásady soukromého práva (zejména zásadu, že smlouvy mají být plněny, a zásadu o neposkytnutí ochrany jednání, které je v rozporu s dobrými mravy). Žalovaný podrobuje kritice čistě matematický výpočet předpokládaný obchodním zákoníkem a zdůrazňuje negativní dopad protiprávního jednání žalobkyně na jeho osobu. Závěr soudů obou stupňů, že v důsledku nemožnosti dokončení díla, jež zavinila žalobkyně, došlo k zániku všech práv a povinností stran ze smlouvy, je podle jeho názoru zcela v rozporu s novou právní úpravou. Vzhledem k tomu, že nedodělky žalobkyně činily asi jednu desetinu rozsahu sjednaného díla, nelze pohlížet na smlouvu tak, že od počátku neexistuje. Podle jeho mínění je třeba ji považovat za platnou a účinnou minimálně do doby, než z důvodu prodlení žalobkyně byl žalovaný nucen nechat dokončit zbývající část díla jinými zhotoviteli. Žalovaný navrhuje rozhodnutí odvolacího soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení se závazným právním názorem dovolacího soudu stran aplikace nové právní úpravy a důrazu na existenci všech atributů závazkového vztahu.

Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm - v souladu s bodem 7. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, s bodem 2. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 čl. II části první přechodných ustanovení zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka výkladu § 544 odst. 2 obch. zák. ohledně rozsahu a výše majetkového vyrovnání (úhrady), konkrétně otázka, zda při zániku závazku provést dílo (spočívající ve zhotovení stavby) z důvodů, za něž odpovídá objednatel (pro následnou nemožnost plnění), který má ke zhotovované věci vlastnické právo, může zhotovitel kumulativně požadovat náhradu podle § 544 odst. 2 a § 545 obch. zák. (tedy vedle úhrady ceny věci, které účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci, též úhradu montáže, popřípadě zaplacení dalších vynaložených nákladů), a to včetně vztahu § 544 odst. 2 in fine a § 548 odst. 2 obch. zák., nebyla judikaturou Nejvyššího soudu dosud řešena.

Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.).

Vzhledem k přípustnosti podaného dovolání dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnostmi), jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.). Tyto vady dovolatelka netvrdila a dovolací soud je z obsahu spisu neshledal.

Posoudit správnost napadeného rozhodnutí z pohledu výhrad dovolatelky znamená přezkoumat právní závěr odvolacího soudu, že žalobkyně má nárok na finanční vypořádání jen podle § 544 odst. 2 obch. zák., tedy nárok na úhradu ceny věcí, které účelně opatřila a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci – rodinného domu, jehož výstavba byla předmětem smlouvy o dílo uzavřené mezi žalobkyní jako zhotovitelem a žalovaným jako objednatelem, a že § 548 odst. 2 obch. zák. nelze z povahy věci na vypořádání nároku žalobkyně aplikovat.

Odvolací soud vyšel při posuzování žalobního nároku správně ze zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, jehož režimu podle zjištění soudů strany předmětný právní vztah ve smlouvě o dílo výslovně podřídily.

Podle § 536 odst. 2 obch. zák. dílem se rozumí zhotovení určité věci, pokud nespadá pod kupní smlouvu, montáž určité věci, její údržba, provedení dohodnuté opravy nebo úpravy určité věci nebo hmotně zachycený výsledek jiné činnosti. Dílem se rozumí vždy zhotovení, montáž, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části.

Podle § 544 obch. zák. má-li ke zhotovované věci vlastnické právo objednatel a věc nelze vzhledem k její povaze vrátit nebo předat zhotoviteli, je objednatel povinen uhradit zhotoviteli to, o co se objednatel zhotovováním věci obohatil, jestliže závazek zanikl z důvodu, za který objednatel neodpovídá (odstavec 1). Zanikl-li závazek v případech uvedených v odstavci 1 z důvodů, za něž odpovídá objednatel, může zhotovitel požadovat úhradu ceny věcí, které účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci, pokud cena těchto věcí není zahrnuta v nároku zhotovitele podle § 548 odst. 2 (odstavec 2).

Podle § 545 obch. zák. ustanovení § 544 platí obdobně v případech, kdy předmětem díla je montáž, údržba, oprava nebo úprava věci.

Dovolací soud se neztotožňuje s názorem dovolatelky, že odvolací soud právně pochybil, jestliže při stanovení náhrady kumulativně s § 544 odst. 2 obch. zák. opomněl aplikovat též § 545 obch. zák. a nepřiznal jí tak též náhradu montáže, dopravy a jiných vynaložených prací a služeb. Kumulativní aplikaci obou ustanovení (§ 544 odst. 2 a § 545 obch. zák.) vylučuje skutečnost, že v rámci tohoto smluvního typu (smlouvy o dílo) zákon rozlišuje právě v cit. ustanoveních jednotlivé druhy předmětu díla – zhotovení, montáž, údržbu, opravu nebo úpravu věci (stavby), a to v souladu s klasifikací při vymezení díla podle § 536 odst. 2 obch. zák. Ustanovení § 545 obch. zák. nelze proto chápat jako doplněk k náhradě poskytované podle § 544 odst. 2 obch. zák., ale jako alternativu k tomuto ustanovení, která se uplatní jen v případě, není-li předmětem smlouvy o dílo zhotovení věci (stavby), nýbrž jen či převážně montáž, údržba, oprava nebo úprava věci (stavby).

Názor dovolatelky by byl opodstatněný v případě, pokud by § 545 obch. zák. zněl tak, že vedle náhrady uvedené v § 544 odst. 2 obch. zák. přísluší zhotoviteli též náhrada za další práce a náklady, které při zhotovení věci (stavby) účelně vynaložil. Tak tomu však není a stávající § 544 odst. 2 a § 545 obch. zák. takto vykládat ze shora uvedených důvodů nelze.

Podle § 548 odst. 2 obch. zák. odstoupil-li zhotovitel od smlouvy pro prodlení objednatele a nespočívá-li překážka pro splnění povinnosti objednatele v okolnostech vylučujících odpovědnost (§ 374), náleží zhotoviteli cena, na kterou má nárok na základě smlouvy. Od této ceny se však odečte to, co zhotovitel ušetřil neprovedením díla v plném rozsahu.

Odvolací soud v dovoláním napadeném rozhodnutí vysvětlil, že způsobem upraveným v § 548 odst. 2 obch. zák. nelze z povahy věci postupovat při zániku závazku provést dílo v důsledku dodatečné nemožnosti plnění. Podle odvolacího soudu by šlo v případě takové úvahy o nepřipustný rozšiřující

výklad § 548 odst. 2 obch. zák., když tuto právní normu lze (jak jednoznačně vyplývá z jejího jazykového vyjádření) aplikovat pouze při odstoupení zhotovitele od smlouvy.

S tímto názorem odvolacího soudu se dovolací soud neztotožňuje.

V odborné literatuře (srov. Horská, J., Kuchař, O. - článek Bezdůvodné obohacení v některých případech odstoupení od obchodní smlouvy o dílo, uveřejněný v časopise Bulletin advokacie č. 1, ročník 2009, str. 42) je poukazováno na problematičnost výkladu § 544 odst. 2 obch. zák., podle něhož má být trestán objednatel v situaci, kdy je to právě on, kdo zapříčinil zánik závazku. V takovém případě nevydává zhotoviteli náhradu toho, o co se obohatil, ale hradí cenu věcí, které se zpracováním staly součástí zhotovované věci. Podle mínění autorů zákonodárce zjevně vycházel z toho, že zabudování jedné určité věci do věci objednatele zvýší hodnotu věci objednatele o nižší částku, než jaká je cena takové zabudované věci. V takové úvaze však spatřují několik úskalí. Vedle porušení základních ekonomických pouček, podle kterých se zpracováním jedné věci do druhé vytváří vyšší hodnota, než je hodnota přidávané věci samotné, vyvstává otázka, proč je zhotoviteli hrazena pouze cena věci a nikoli jeho práce. Uspokojivou odpověď na tyto námitky nevidí v odkazu na § 548 odst. 2 obch. zák., neboť toto ustanovení se zabývá pouze odstoupením pro případ prodlení objednatele.

Na interpretaci dotčených ustanovení se neshodují ani přední odborníci obchodního práva. Zatímco někteří ji chápou shodně s jejím legislativním vyjádřením (srov. Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 4. díl. Praha, 1997, str. 536 - 537), jiní ji označují za nelogickou a pro zhotovitele restriktivní (srov. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 1188).

Přistoupit na závěr odvolacího soudu, že v souzené věci náleží zhotoviteli pouze cena věcí, které účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci, by znamenalo přijmout takový výklad § 544 odst. 2 obch. zák., který by vedl k absurdním a zjevně nespravedlivým důsledkům. Došlo by k situaci, že při zániku závazku z důvodu, za který odpovídá objednatel, by na tom byl zhotovitel hůře než v případě, kdyby závazek zanikl z důvodu, za který objednatel neodpovídá, a objednatel, který způsobil zánik závazku, by na takovém řešení „vydělal“, jestliže by zaplatil jen cenu zpracovaných věcí a za práci vynaloženou zhotovitelem na sjednané dílo by nic nehradil.

Nejvyšší soud ve své judikatuře zdůrazňuje, že výklad právních úkonů musí být rozumný a spravedlivý (srov. například rozsudky ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. 32 Cdo 661/2008, a ze dne 23. 11. 2010, sp. zn. 32 Cdo 4637/2009, jež jsou - stejně jako i další uváděná rozhodnutí Nejvyššího soudu - veřejnosti k dispozici in www.nsoud.cz), a že je třeba vycházet z předpokladu, že strany se při uzavření smlouvy nechovaly nelogicky (srov. například rozsudky ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2608/98, a ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 710/2013), výklad projevu vůle proto nemůže vést k takovým důsledkům, které jsou z hlediska pravidel logiky zjevně absurdní (srov. například jeho rozsudky ze dne 6. 1. 2014, sp. zn. 32 Cdo 196/2012, ze dne 14. 5. 2014, sp. zn. 32 Cdo 2864/2012, a ze dne 13. 5. 2015, sp. zn. 32 Cdo 1386/2013). Rovněž tak Ústavní soud zdůrazňuje, že řešení, která se přiči požadavku rozumného a spravedlivého uspořádání vztahů, jsou nepřijatelná (srov. například jeho nálezy ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 170/11, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod číslem 1/2012). Obdobně nelze přijmout výklad právní normy, který by vedl k absurdním a zjevně nespravedlivým důsledkům, což učinil odvolací soud, pokud vyložil vztah § 544 odst. 2 a § 548 odst. 2 obch. zák. tak, že § 548 odst. 2 obch. zák. nelze v souzené věci z povahy věci aplikovat, neboť způsobem v této normě upraveným lze postupovat pouze při odstoupení zhotovitele od smlouvy. Jeho úvaha o nepřipustném rozšiřujícím výkladu § 548 odst. 2 obch. zák. v případě jeho aplikace při zániku závazku provést dílo v důsledku dodatečné nemožnosti plnění není správná.

Odkazuje-li § 544 odst. 2 in fine na § 548 odst. 2 obch. zák., je třeba tento odkaz vyložit tak, že neodkazuje na samotný upravený nárok, vázaný výslovně toliko na odstoupení zhotovitele od smlouvy pro prodlení objednatele, nýbrž na způsob vypořádání tam upravený. Jinak řečeno, zmíněný odkaz na § 548 odst. 2 obch. zák. se týká způsobu vypořádání (rozsahu úhrady) a není tedy vázán na předpoklad odstoupení od smlouvy. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že za podmínek stanovených v § 544 odst. 2 obch. zák. (kdy jde v souzené věci v případě dodatečné nemožnosti plnění o zánik závazku z důvodu, za který odpovídá objednatel) náleží zhotoviteli cena, na kterou má nárok na základě smlouvy s tím, že od této ceny se však odečte to, co zhotovitel ušetřil neprovedením díla v plném rozsahu. Úhradu ceny věcí, které zhotovitel účelně opatřil a jež se zpracováním staly součástí zhotovované věci, může zhotovitel požadovat, pokud cena těchto věcí není zahrnuta v nároku zhotovitele podle § 548 odst. 2 obch. zák.

Pokud proto odvolací soud v souzené věci § 548 odst. 2 obch. zák. na vypořádání účastníků ze smlouvy o dílo neaplikoval, nemůže jeho právní posouzení věci obstát a ohlášený dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl naplněn.

Závěrem Nejvyšší soud podotýká, že i když úprava náhrad při zániku závazku provést dílo není nejšťastnější, jde v případech cit. ustanovení obchodního zákoníku o úpravu dispozitivní, od níž se strany mohly ve smlouvě o dílo odchýlit nebo ji vyloučit (srov. § 263 odst. 1 obch. zák.).

S ohledem na výše uvedené právní pochybení odvolacího soudu Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu v prvním bodu výroku (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, který rozsah a výši přiznané částky právně nijak nezduvodnil a neuvedl, podle jaké právní normy náhradu přiznal a jak tuto právní normu vyložil a aplikoval, zrušil Nejvyšší soud i je ve vyhovujícím výroku ve věci samé a ve výrocích o nákladech řízení a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).

Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část věty za středníkem ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)